

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

Ryszard A. Stefański

Uczelnia Łazarskiego w Warszawie

ORCID: 0000-0003-0995-9499

ryszard.stefanski@lazarski.pl

Środek zapobiegawczy zakazu zbliżania się na wskazaną odległość, zakazu kontaktów
lub zakazu publikacji w stosunku do członka personelu medycznego
lub osoby przybranej mu do pomocy

ABSTRAKT

Artykuł ma charakter naukowo-badawczy, a jego przedmiotem jest wprowadzony ustawą z dnia 31 marca 2020 r. nowy środek zapobiegawczy stosowany wobec oskarżonego o przestępstwo popełnione w stosunku do członka personelu medycznego w związku z wykonywaniem przez niego czynności opieki medycznej lub osoby przybranej personelowi medycznemu do pomocy w związku z wykonywaniem tych czynności. Podstawowym celem naukowym była ocena zasadności jego wprowadzenia do procesu karnego i poprawności określenia dodatkowych przesłanek jego stosowania, a także jego zakresu przedmiotowego. Celem głównych tez badawczych było wykazanie, że środek ten, mimo negowania w doktrynie jego wprowadzenia do Kodeksu postępowania karnego, może odegrać istotną rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa członkom personelu medycznego, chociaż ten cel nie jest adekwatny do ogólnych celów środków zapobiegawczych, a także wskazanie koniecznych zmian legislacyjnych, mających usunąć niespójność kodeksową wywołaną jego błędnym unormowaniem. Wyniki badania mają oryginalny charakter, gdyż mimo krótkiego obowiązanego analizowanej regulacji wykazały potrzebę interwencji ustawodawcy. Badania mają przede wszystkim zasięg krajowy, ale mogą być przydatne również w innych państwach ze względu na to, że dotyczą oryginalnego środka zapobiegawczego, który wykracza poza tradycyjne rozumienie tego rodzaju środków. Opracowanie ma istotne znaczenie dla nauki, gdyż zawiera pogłębioną analizę dogmatyczną i duży ładunek myśli teoretycznej, a także dla praktyki, wskazuje bowiem kierunki interpretacji przesłanek stosowania środka zapobiegawczego i innych jego elementów, a tym samym może przyczynić się do jego jednolitego stosowania.

Słowa kluczowe: członek personelu medycznego; opieka medyczna; osoba przybrana do czynności; środek zapobiegawczy; zakaz kontaktów; zakaz publikacji; zakaz zbliżania się

WPROWADZENIE

Ustawą z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw¹ został uzupełniony katalog środków zapobiegawczych o zakaz zbliżania się na wskazaną odległość, zakaz kontaktów i zakaz publikacji, w tym za pośrednictwem systemów informatycznych lub sieci telekomunikacyjnych treści godzących w prawnie chronione dobra pokrzywdzonego stosowane wobec oskarżonego o przestępstwo popełnione w stosunku do członka personelu medycznego w związku z wykonywaniem przez niego czynności opieki medycznej lub osoby przybranej personelowi medycznemu do pomocy w związku z wykonywaniem tych czynności (art. 276a § 1 k.p.k.) albo o przestępstwo stalkingu (art. 190a § 1 k.k.) lub kradzieży tożsamości (art. 190a § 2 k.k.) z powodu wykonywanego przez pokrzywdzonego zawodu (art. 276a § 1a k.p.k.).

W doktrynie twierdzi się, że nie jest to nowy środek zapobiegawczy, lecz jest *superfluum* ustawowym do regulacji zawartej w art. 275 § 2 k.p.k., stanowiąc jedynie kazui-

¹ Dz.U. 2020, poz. 568 ze zm., dalej: nowela.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

styczne wyliczenie obowiązków, jakie mogą być nałożone na oskarżonego². Jest to pogląd nietrafny, gdyż środek ten różni się od tych, które zawierają zakaz zbliżania się lub zakaz kontaktowania się (art. 275 § 2 i art. 272 k.p.k.), dotyczy bowiem tylko pokrzywdzonego członka personelu medycznego lub osoby przybranej mu do pomocy oraz nie może być stosowany do oskarżonego o każde przestępstwo, a tylko o przestępstwo popełnione w stosunku do członka personelu medycznego w związku z wykonywaniem opieki medycznej lub osoby przybranej mu do pomocy w związku z wykonywaniem tych czynności albo o przestępstwo stalkingu lub kradzieży tożsamości z powodu wykonywanego przez pokrzywdzonego zawodu. Ponadto zawiera nowy zakaz w postaci zakazu publikacji, w tym za pośrednictwem systemów informatycznych lub sieci telekomunikacyjnych, treści godzących w prawnie chronione dobra pokrzywdzonego. Zakaz publikacji treści godzących w prawnie chronione dobra pokrzywdzonego nie może być zaś nałożony na oskarżonego w ramach obowiązków związanych z dozorem Policji³ lub poręczeniem społecznym. Wprawdzie art. 275 § 1 *in fine* k.p.k. przewiduje nałożenie na oskarżonego innych ograniczeń swobody skarżonego, niezbędnych do wykonywania dozoru, lecz ze względu na to ostatnie ograniczenie nie sposób wykazać, że zakaz publikacji jest ograniczeniem, niezbędnym do wykonywania dozoru Policji. Nie budzi wątpliwości, że środek ten ma służyć ochronie pokrzywdzonego. Słusznie zatem w doktrynie uznaje się go za nowy środek zapobiegawczy⁴.

Negatywnie trzeba też ocenić pogląd, że – ze względu na dodanie tego przepisu do Kodeksu postępowania karnego tą ustawą – art. 276a k.p.k. ma zastosowanie wyłącznie w zakresie, w jakim służy zapobieganiu wystąpienia i rozprzestrzeniania oraz zwalczania zakażenia oraz choroby zakaźnej wywołanej wirusem SARS-CoV-2, a nie może być stosowany w postępowaniach niedotyczących zwalczania i przeciwdziałania pandemii koronawirusa. Dla zakresu stosowania art. 276a k.p.k. nie ma znaczenia materia ustawy, którą został wprowadzony od Kodeksu postępowania karnego. Przepis ten znajduje się w akcie prawnym regulującym postępowanie karne i ma w nim zastosowanie w całej rozciągłości.

W literaturze jednakże zasadnie zwraca się uwagę, że negatywnym skutkiem zastosowania tego środka w małych miejscowościach może być ograniczenie, a w skrajnych wypadkach nawet pozbawienie opieki medycznej oskarżonego⁵.

CELE ŚRODKA

W uzasadnieniu noweli podkreśla się, że środek ten ma zapewnić szczególną ochronę pracownikom służby zdrowia, którzy są narażeni na ataki zarówno słowne, jak i fizyczne w związku ze swoją pracą poprzez możliwość natychmiastowej reakcji w postaci środka zapobiegawczego na wzór takich środków stosowanych w przypadku przemocy

² K. Dudka, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. K. Dudka, Warszawa 2020, s. 549; eadem, [w:] K. Dudka, H. Paluszkiwicz, *Postępowanie karne*, Warszawa 2021, s. 414; A. Ornowska, *Skuteczny środek zapobiegawczy (258a k.p.k.) oraz inne nowe instytucje w k.p.k. (232b i 276a k.p.k.) wprowadzone w tzw. specustawie w związku z epidemią koronawirusa*, LEX/el. 2020.

³ Nietrafny jest pogląd odmienny. Zob. A. Ornowska, *op. cit.*

⁴ K. Eichstaedt, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz zaktualizowany*, red. D. Świecki, t. 1, LEX/el. 2021, teza 2 do art. 276a.

⁵ *Ibidem*, teza 9 do art. 176a.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

domowej, określonych m.in. w art. 275a k.p.k. Akcentuje się, że jest odpowiedzią na wielokrotne postulaty środowiska medycznego zapewnienia szczególnej ochrony pracownikom służby zdrowia, którzy są narażeni na ataki słowne i fizyczne w związku ze swoją pracą. W szczególności chodzi o ataki na ratowników medycznych pracujących w karetkach pogotowia. W okresie epidemii ataki te przybrały na sile szczególnie w postaci publikacji na forach internetowych danych osobowych lekarzy wraz z „ostrzeżeniami” o konieczności unikania tych osób⁶.

Z motywacji tej *explicite* wynika, że celem tego środka nie jest zapewnienie prawidłowego toku postępowania karnego, a ochrona określonej grupy zawodowej. Uczynienie tego za pomocą środka zapobiegawczego prowadzi do wypaczenia celów środków zapobiegawczych, które – zgodnie z art. 249 § 1 k.p.k. – można stosować po to, by zabezpieczyć prawidłowy tok postępowania, a wyjątkowo także zapobiec popełnieniu przez oskarżonego nowego, ciężkiego przestępstwa. Powoduje ich niespójność⁷. Oceny tej nie zmienia treść art. 276a § 4 k.p.k., z którego wynika, że ustawodawca miał na względzie zabezpieczenie prawidłowego biegu postępowania karnego, ponieważ zakazy będące treścią tego środka w żaden sposób nie są w stanie zrealizować tego celu.

Niewątpliwie ochrona interesów pokrzywdzonego ma ważne znaczenie w postępowaniu karnym, na co wskazuje art. 2 § 1 pkt 3 k.p.k., nakazujący uwzględniać prawnie chronione interesy pokrzywdzonego. Nic nie stoi na przeszkodzie, by do celów środków zapobiegawczych wymienionych w art. 249 § 1 k.p.k. jako kolejny cel dodać ochronę pokrzywdzonego. Tym bardziej jest to uzasadnione, że nie jest to jedyny wypadek naruszenia przez ustawodawcę wskazanych wyżej fundamentalnych celów środków zapobiegawczych. Ochronie interesów pokrzywdzonego służyło dodanie do zakresu obowiązków, które mogą być nałożone na oskarżonego w ramach dozoru Policji, zakazu kontaktowania się z pokrzywdzonym lub innymi osobami i zakazu zbliżania się do określonych osób na wskazaną odległość⁸ (art. 275 § 1 k.p.k.), a także wprowadzenie tzw. warunkowego dozoru Policji, stosowanego pod warunkiem, że oskarżony w wyznaczonym terminie opuści lokal zajmowany wspólnie z pokrzywdzonym oraz określi miejsce swojego pobytu⁹ (art. 275 § 3 k.p.k.). To samo dotyczy środka zapobiegawczego w postaci nakazu opuszczenia przez oskarżonego lokalu mieszkalnego zajmowanego wspólnie z pokrzywdzonym (art. 275a § 1 k.p.k.)¹⁰. Z kolei wprowadzenie do środka zapobiegawczego określonego w art. 276 k.p.k. zakazu ubiegania się o zamówienia publiczne na czas trwania postępowania¹¹ ma na celu

⁶ Autopoprawka do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw, Druk nr 299-A, www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=299 [dostęp: 10.10.2021], s. 15.

⁷ R. Koper, [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. A. Sakowicz, Warszawa 2020, s. 772–773.

⁸ Ustawa z dnia 5 listopada 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks karny wykonawczy, ustawy – Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2009, nr 206, poz. 1589).

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ Ustawa z dnia 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2010, nr 125, poz. 842).

¹¹ Ustawa z dnia 22 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy – Prawo zamówień publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2016, poz. 1020).

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

ochronę postępowania o zamówieniach publicznych i nie pozostaje w żadnym związku nawet z celami postępowania karnego.

PRZESŁANKI OGÓLNE

Środek ten może być stosowany wobec oskarżonego o:

- 1) przestępstwo popełnione w stosunku do członka personelu medycznego, w związku z wykonywaniem przez niego czynności opieki medycznej lub osoby przybranej personelowi medycznemu do pomocy w związku z wykonywaniem tych czynności (art. 276a § 1 k.p.k.),
- 2) przestępstwo stalkingu (art. 190a § 1 k.k.) lub przestępstwo kradzieży tożsamości (art. 190a § 2 k.k.) popełnione z powodu wykonywanego przez pokrzywdzonego zawodu (art. 276a § 1a k.p.k.).

1. Przestępstwo popełnione w stosunku do członka personelu medycznego lub osoby przybranej

Ustawa nie wskazuje rodzaju przestępstwa, które ma popełnić oskarżony, co oznacza, że może to być każde przestępstwo, niezależnie od jego wagi; może to być zarówno zbrodnia, jak i występki. Istotnym ograniczeniem katalogu przestępstw jest wymóg, by było popełnione: po pierwsze, w stosunku do członka personelu medycznego lub osoby przybranej mu do pomocy; po drugie, w związku z wykonywaniem przez członka personelu medycznego czynności opieki medycznej lub w związku z tymi czynnościami w stosunku do osoby przybranej mu do czynności.

1.1. Personel medyczny

Z językowego punktu widzenia słowo „personel” oznacza „zespół osób zatrudnionych w jakiejś instytucji, związanych wspólną pracą zawodową”¹². Powiązanie tego słowa z przymiotnikiem „medyczny” wskazuje, że chodzi o zespół osób powiązanych z medycyną, czyli z ochroną zdrowia ludzkiego. Chodzi o zespół osób uczestniczących w udzielaniu świadczeń opieki zdrowotnej. Zakres ustawowy tego pojęcia nie jest ograniczony do osób wykonujących zawody medyczne, tj. osób uprawnionych na podstawie odrębnych przepisów do udzielania świadczeń zdrowotnych oraz osób legitymujących się nabyciem fachowych kwalifikacji do udzielania świadczeń zdrowotnych w określonym zakresie lub w określonej dziedzinie medycyny (art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej¹³). Trafnie w judykaturze przyjmuje się, że „[p]ojęcia »personelu medycznego« nie można utożsamiać z definicją »zawodu medycznego«, zawartą w ustawie o działalności leczniczej”¹⁴. W uzasadnieniu projektu noweli podkreśla się, że jest ono „celowo szersze niż sformułowania »lekarz« lub »pielęgniarka«, aby zapewnić ochronę

¹² *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, red. H. Zgółkowska, t. 28, Poznań 2000, s. 181.

¹³ Dz.U. 2021, poz. 711 ze zm.

¹⁴ Wyrok WSA w Lublinie z dnia 13 grudnia 2011 r., III SA/Lu 653/11, LEX nr 1102241.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

prawnokarną wszelkim osobom wykonującym czynności opieki medycznej. Ochrona ta nie jest zależna również od miejsca pracy personelu, tj. czy jest to publiczny czy prywatny zakład opieki zdrowotnej”¹⁵.

W literaturze osobę wykonującą zawód medyczny definiuje się jako osobę legitymującą się wykształceniem medycznym, która systematycznie i odpłatnie, a w uzasadnionych przypadkach bezpłatnie, podejmuje i prowadzi działania medyczne stanowiące osobiste oddziaływanie na organizm pacjenta, odpowiadające wymaganiom aktualnej wiedzy medycznej na podstawie kwalifikacji i umiejętności zdobytych w wyniku kształcenia i nabytych uprawnień¹⁶. Istotą wykonywania tego zawodu jest udzielanie świadczeń zdrowotnych służących zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu lub poprawie zdrowia albo wykonywanie innych działań medycznych¹⁷.

1.2. Osoba przybrana personelowi medycznemu do pomocy

Nie budzi wątpliwości, że osobą przybraną personelowi medycznemu do pomocy jest ten, kto został do tej pomocy przydzielony lub kto pomaga na prośbę członka tego personelu¹⁸, a także osoba, która z własnej inicjatywy udziela pomocy członkowi personelu medycznego, jeżeli ten w dowolnej formie przyjął pomoc¹⁹. Przybranie takie może mieć miejsce zarówno przez formalne wezwanie do udziału w czynności, jak i w sposób dorozumiany²⁰. Chodzi o osobę, która została przybrana do pomocy określonemu personelowi medycznemu na czas wykonywania konkretnych czynności opieki zdrowotnej; nie musi być przydzielona określonemu członkowi tego personelu. W art. 276a § 1 k.p.k. jest mowa o osobie przybranej personelowi medycznemu do pomocy, a nie członkowi tego personelu.

Musi być przybrana po to, aby pomóc personelowi medycznemu w wykonywaniu czynności²¹. Osoba nie musi przedsięwziąć jakichkolwiek czynności. Może być bierna, o ile wola członka personelu medycznego było przybranie jej do pomocy.

1.3. Związek popełnionego przestępstwa z wykonywaniem czynności opieki medycznej

Wykonywana czynność opieki medycznej musi być przyczyną popełnienia przestępstwa na szkodę członka personelu medycznego lub osoby do pomocy mu przybranej. Nie wystarczy popełnienie przestępstwa pozostającego w ogólnym w związku z wykony-

¹⁵ Autopoprawka do rządowego projektu ustawy..., s. 15.

¹⁶ D. Karkowska, *Zawody medyczne*, Warszawa 2012 s. 129; B. Sygit, D. Wąsik, *Prawo ochrony zdrowia*, Warszawa 2016, s. 159.

¹⁷ M. Brzozowska-Kruczek, *Zawody medyczne*, Warszawa 2013, s. 200; B. Sygit, D. Wąsik, *op. cit.*, s. 160.

¹⁸ Wyrok SN z dnia 28 kwietnia 1936 r., III K 240/36, OSN 1936, nr 11, poz. 417; L. Peiper, *Komentarz do kodeksu karnego*, Kraków 1936, s. 274.

¹⁹ E.W. Pływaczewski, E.M. Guzik-Makaruk, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Filar, Warszawa 2016, s. 1357; M. Kulik, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019, s. 745.

²⁰ A. Barczak-Oplustil, M. Iwański, [w:] *Kodeks karny. Część ogólna*, t. 2, cz. 1: *Komentarz do art. 212–277d*, red. W. Wróbel, A. Zoll, Warszawa 2017, s. 148; J. Lachowski, [w:] *Kodeks karny. Część szczególna*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, t. 2, Warszawa 2017, s. 11; A. Lach, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. V. Konarska-Wrzosek, Warszawa 2020, s. 1107.

²¹ Wyrok SN z dnia 7 listopada 1938 r., III K 3139/37, OSN 1939, nr 6, poz. 154.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

waniem takiej czynności, np. tylko z tego powodu, że jest lekarzem czy pielęgniarką, lecz musi być powiązana z konkretną czynnością podejmowaną przez członka personelu medycznego²². Związek taki nie zachodzi w razie popełnienia przestępstwa na szkodę członka personelu medycznego z powodu prywatnych stosunków oskarżonego z członkiem personelu medycznego.

Z treści art. 276a § 1 k.p.k. wynika, że w wypadku popełnienia przestępstwa w stosunku do osoby przybranej do czynności nie jest wymagany związek między wykonywaniem przez nią czynności. Jest to rozwiązanie słuszne, gdyż osoba taka nie musi być uprawniona do wykonania czynności opieki medycznej, a jej pomoc może polegać na wykonywaniu np. czynności technicznych. Chodzi o związek z czynnością wykonywaną przez członka personelu medycznego.

Wykonywanie czynności opieki medycznej jest pojęciem szerszym niż świadczenie zdrowotne, którym jest działanie służące zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu lub poprawie zdrowia oraz inne działanie medyczne, wynikające z procesu leczenia lub przepisów odrębnych regulujących zasady ich wykonywania (art. 2 ust. 1 pkt 10 ustawy o działalności leczniczej). Opieka medyczna jest zaś troską, dbaniem o zdrowie innych osób za pomocą nie tylko wykonywania świadczeń zdrowotnych, ale także innych czynności, mających na celu zachowanie lub poprawę zdrowia innej osoby.

Zebrane dowody – zgodnie z art. 249 § 1 *in fine* k.p.k. – mają wskazywać na duże prawdopodobieństwo, że oskarżony popełnił takie przestępstwo.

2. Przestępstwo stalkingu lub kradzieży tożsamości popełnione z powodu wykonywanego przez pokrzywdzonego zawodu (art. 276a § 1a k.p.k.).

W art. 276 § 1a k.p.k. jako przesłanka ogólna zostało wskazane popełnienie przestępstwa określonego w art. 190a k.k. Nastąpiło odesłanie do całego tego przepisu, co oznacza, że obejmuje ono jego mniejsze jednostki redakcyjne, a zatem chodzi o przestępstwa w typie podstawowym stalkingu (art. 190a § 1 k.k.) oraz kradzieży tożsamości (art. 190a § 2 k.k.), a także typy kwalifikowane tych przestępstw (art. 190a § 3 k.k.).

Przestępstwo stalkingu polega na uporczywym nękanii innej osoby lub osoby jej najbliższej, wzbudzając u niej uzasadnione okolicznościami poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia albo istotnie naruszając jej prywatność (art. 190a § 1 k.k.).

Przestępstwo kradzieży tożsamości obejmuje podszywanie się pod inną osobę i wykorzystanie jej wizerunku, innych jej danych osobowych lub innych danych, za pomocą których jest ona publicznie identyfikowana, w celu wyrządzenia jej szkody majątkowej lub osobistej (art. 190a § 2 k.k.). Typy kwalifikowane tych przestępstw zachodzą wówczas, gdy następstwem wyżej wymienionych czynów jest targnięcie się pokrzywdzonego na własne życie (art. 190a § 3 k.k.).

W kontekście art. 276a § 1a k.p.k. inną osobą, o której jest mowa w art. 190a § 1 k.k., jest członek personelu medycznego. Możliwość zastosowania omawianego środka zapobiegawczego wobec oskarżonego o popełnienie któregośkolwiek z tych przestępstw w

²² Tak uważa Sąd Najwyższy na tle art. 222 k.k. Zob. postanowienie SN z dnia 11 kwietnia 2019 r., III KK 33/18, OSNKW 2019, nr 8, poz. 43.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

stosunku do członka personelu medycznego jest ograniczona do sytuacji, gdy zostało ono popełnione z powodu wykonywanego przez niego zawodu medycznego, a nie każdego innego. Przemawia za tym *argumentum a rubrica*. Dokonując interpretacji tego przepisu, nie sposób pominąć poprzedzającego go § 1, w którym chodzi o członków personelu medycznego.

PRZESŁANKI SZCZEGÓLNE

Mając na uwadze, że chodzi o środek zapobiegawczy, jego zastosowanie jest warunkowane spełnieniem chociażby jednej przesłanki szczególnej określonej w art. 258 k.p.k. Biorąc pod uwagę istotę tego środka, nie jest zasadne odwołanie się do uzasadnionej obawy ucieczki lub ukrycia się oskarżonego, zwłaszcza wtedy gdy nie można ustalić jego tożsamości albo nie ma on w kraju stałego miejsca pobytu (art. 258 § 1 pkt 1 k.p.k.), grożącej oskarżonemu surowej kary (art. 258 § 2 k.p.k.) albo uzasadnionej obawy, że oskarżony popełni przestępstwo przeciwko życiu, zdrowiu lub bezpieczeństwu powszechnemu (art. 258 § 3 k.p.k.). Co do tej ostatniej przesłanki, mogłoby się wydawać, że zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego na wskazaną odległość, będący treścią tego środka, może zapobiegać popełnieniu jednego z wyżej wymienionych przestępstw na szkodę pokrzywdzonego, lecz jego skuteczność jest wątpliwa, gdyż zakaz nie stanowi nieusuwalnej przeszkody do dotarcia oskarżonego do pokrzywdzonego, skoro jego przestrzeganie jest gwarantowane jedynie przymusem psychicznym w postaci groźby zmiany tego środka na inny, gwarantujący skuteczną realizację celów jego stosowania (*argumentum ex concessis* art. 258a k.p.k.).

Spośród przesłanek szczególnych pozostaje jedynie możliwość powołania się na uzasadnioną obawę, że oskarżony będzie nakłaniał do składania fałszywych zeznań (art. 258 § 1 pkt 2 k.p.k.) i to tylko w stosunku do pokrzywdzonego, o ile środek obejmowałby zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego na wskazaną odległość lub kontaktów z nim, z tym że *de facto* zapobiegnięcie takiemu zachowaniu jest uzależnione od woli oskarżonego do przestrzegania tych zakazów.

Trudności wskazania przesłanki szczególnej dla stosowania tego środka wiążą się – co sygnalizowano wyżej – z jego niezdolnością do realizacji celów środków zapobiegawczych. W związku z tym w doktrynie sugeruje się, że motywy ustawodawcze zdają się wskazywać, iż w art. 276a k.p.k. samodzielnie i wyczerpująco unormowano kwestię podstaw zastosowania tego środka zapobiegawczego i w tym zakresie ów przepis wyłącza stosowanie art. 258 § 1–3 k.p.k.²³ Treść art. 276a nie pozwala na taki wniosek.

TREŚĆ ŚRODKA

Treścią tego środka jest: 1) zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego na wskazaną odległość; 2) zakaz kontaktów z pokrzywdzonym; 3) zakaz publikacji, w tym za pośrednictwem systemów informatycznych lub sieci telekomunikacyjnych treści godzących w prawnie chronione dobra pokrzywdzonego (art. 276a § 1 k.p.k.).

²³ R. Koper, *op. cit.*, s. 773.

Z wykładni językowej art. 276a § 1 k.p.k., w którym między pierwszym zakazem a drugim jest postawiony przecinek, następny zaś jest połączony funktorem zdaniowym „lub”, oznaczającym alternatywę zwykłą, w której zdanie jest prawdziwe wtedy, gdy co najmniej jeden składnik jest prawdziwy²⁴, wynika, że możliwe jest orzeczenie któregośkolwiek z tych zakazów, jak też skumulowanie wszystkich. Ustawa co do łączenia zakazów nie przewiduje żadnych ograniczeń, a zatem mogą być one łączone w różnych konfiguracjach. Określenie rodzaju zakazu, jaki ma obowiązywać oskarżonego, należy do organu stosującego ten środek. Orzeczenie co najmniej jednego z tych zakazów jest obligatoryjne, jego istotą jest bowiem zakaz określonego zachowania. Nie ma znaczenia wola pokrzywdzonego, lecz wydaje się, że organ stosujący ten środek powinien brać pod uwagę zdanie wyrażone w tej kwestii przez pokrzywdzonego, zwłaszcza co do wyboru rodzaju zakazu. Na tle art. 41a § 2 k.k. w judykaturze wskazuje się, że orzeczenie zakazu kontaktowania się oskarżonego z pokrzywdzonym i zakazu zbliżania się do niego, które co do zasady mają za zadanie jego ochronę, rzutuje jednocześnie także na jego prawa i wolności. Orzeczenie zakazu zbliżania się do pokrzywdzonego w momencie gdyby ten wyrażał wolę kontaktowania się z oskarżonym, bezsprzecznie naruszyłoby zatem jego prawa i wolności zagwarantowane przez ustawę zasadniczą²⁵.

1. Zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego na wskazaną odległość

Słowo „zbliżenie się” oznacza „przemieszczenie się w kierunku kogoś i tym samym zmniejszenie odległości”²⁶.

Ustawa nakłada na organ orzekający zakaz zbliżania się do pokrzywdzonego na określoną odległość, którą oskarżony jest obowiązany zachować. Przemawia za tym użyty w art. 276a § 1 k.p.k. zwrot „na wskazaną odległość”. Ustawa nie określa jednak ani minimum, ani maksimum tej odległości. Dystans do pokrzywdzonego określa sąd lub prokurator stosujący ten środek, mając na uwadze zachowanie takiej odległości, która gwarantowałaby pokrzywdzonemu unikanie stresu na sam widok oskarżonego. Chodzi przecież o zaoszczędzenie pokrzywdzonemu przykrych przeżyć, jakie wiążą się ze wspomnieniem przestępstwa, a które może wywołać spotkanie oskarżonego. W doktrynie co do tego zakazu, stanowiącego treść innego środka karnego, sugeruje się, by odległość określać elastycznie, zachowując bezpieczną dla pokrzywdzonego odległość, nie mniejszą niż np. dwa metry²⁷.

Ustawodawca, inaczej niż w wypadku takiej postaci innego środka karnego (art. 41a § 1 i 2 *in fine* k.k.), nie przewidział kontroli przestrzegania tego zakazu w systemie dozoru elektronicznego, który mógłby być wykonywany w formie dozoru zbliżeniowego (art. 43b § 3 pkt 3 k.k.w.). Rozwiązanie takie wzmocniłoby oddziaływanie tego środka i należy postulować jego wprowadzenie.

²⁴ W. Wolter, M. Lipczyńska, *Elementy logiki. Wykład dla prawników*, Warszawa–Wrocław 1973, s. 82.

²⁵ Wyrok SA we Wrocławiu z dnia 9 października 2012 r., II AKa 276/12, LEX nr 1451536.

²⁶ *Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, red. H. Zgółkowska, t. 49, Poznań 2004, s. 89.

²⁷ W. Zalewski, [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz. Art. 1–116*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2017, s. 684.

2. Zakaz kontaktów z pokrzywdzonym

Słowo „kontakt” oznacza „stykanie się, styczność, zbliżanie się, łączenie, łączność umożliwiającą wzajemne oddziaływanie, powiązanie, związek”, a wyraz „kontaktować” to „nawiązywać, utrzymywać kontakty z ludźmi lub instytucjami, [...] nawiązywać, utrzymywać wzajemne kontakty”²⁸. Mając na uwadze znaczenie lingwistyczne tych terminów, w piśmiennictwie przyjmuje się, że chodzi o nawiązywanie lub utrzymywanie określonych relacji, będących działaniami świadomymi, umyślnymi, przemyślanymi i zamierzonymi, a nawet zaplanowanymi, co przemawia za wyłączeniem przypadkowych spotkań oskarżonego z pokrzywdzonym, np. w parku czy centrum handlowym²⁹. W art. 276a § 1 k.p.k. jest mowa o „zakazie kontaktów” i ustawa nie dokonuje jakiegokolwiek ich kwantyfikacji, co wskazuje, że chodzi o kontakty *in genere*, na wszelkich płaszczyznach, np. prywatnej, handlowej i służbowej³⁰. Zakaz ten ma charakter zgeneralizowany.

Może polegać na dotknięciu, wykonaniu gestu, przemówieniu do pokrzywdzonego, zatelefonowaniu do niego, wysłaniu listu, SMS-a, e-maila itp.³¹ Nie jest możliwa dyferencjacja zakresu kontaktów, np. poprzez ich ograniczenie do kontaktów prywatnych lub osobistych, z pominięciem pozostałych sfer lub form.

Nie wystarczy samo przebywanie w pobliżu pokrzywdzonego, ale ma to być zachowanie czynne. Chodzi o to, by oskarżony nie nawiązywał i nie utrzymywał jakichkolwiek więzi z pokrzywdzonym³².

3. Zakaz publikacji treści godzących w prawnie chronione dobra pokrzywdzonego

Zakaz publikacji jest ograniczony do treści godzących w prawnie chronione dobra pokrzywdzonego. Wzorem tego zakazu – jak podkreśla się w uzasadnieniu noweli – było zabezpieczenie w postępowaniu cywilnym w sprawach o ochronę dóbr osobistych polegające na zakazie publikacji, określone w art. 755 § 2 k.p.c.³³ Jego celem jest zapobiegnięcie godzeniu w dobra prawnie chronione w postaci czci, wizerunku, prywatności i innych dóbr osobistych, które mogą zostać naruszone poprzez publikację materiału prasowego czy nadanie audycji radiowej lub telewizyjnej.

Zakaz publikacji oznacza zakaz posługiwania się określonymi sformułowaniami lub zwielokrotniania określonych utworów na nośnikach materialnych, a następnie udostępniania ich publiczności³⁴.

Publikacją – zgodnie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 7 listopada 1996 r. o obowiązkowych egzemplarzach bibliotecznych³⁵ – są dzieła zwielokrotnione dowolną techniką

²⁸ Słownik współczesnego języka polskiego, red. B. Dunaj, Warszawa 2007, s. 240.

²⁹ A. Ziółkowska, [w:] *Kodeks karny...*, s. 292.

³⁰ W. Zalewski, *op. cit.*, s. 683; R.A. Stefański, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Filar, s. 248; A. Ziółkowska, *op. cit.*, s. 292.

³¹ M. Kulik, [w:] *Środki karne, przepadek i środki kompensacyjne w znowelizowanym kodeksie karnym*, red. P. Daniluk, Warszawa 2017, s. 130.

³² R.A. Stefański, [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. R.A. Stefański, Warszawa 2020, s. 412.

³³ Autopoprawka do rządowego projektu ustawy..., s. 15.

³⁴ E. Czarny-Drożdżejko, *Zakaz publikacji jako zabezpieczenie powództwa w sprawach cywilnych skierowanych przeciwko prasie*, „Przegląd Sądowy” 2014, nr 1, s. 51.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

w celu rozpowszechnienia, a w szczególności: 1) piśmiennicze, jak: książki, broszury, gazety, czasopisma i inne wydawnictwa ciągłe, druki ulotne, afisze; 2) graficzne i graficzno-piśmiennicze, jak: mapy, plakaty, plany, wykresy, tabele, rysunki, ilustracje, nuty; 3) audiowizualne utrwalające dźwięk, obraz lub obraz i dźwięk, jak: płyty, taśmy, kasety, przezroczca, mikrofilmy, mikrofisz; 4) zapisane na informatycznych nośnikach danych; 5) oprogramowanie komputerowe. Definicja ta nie obejmuje komunikacji w Internecie. Trafnie zatem w art. 276a § 1 *in fine* k.p.k. dookreślono, że chodzi także o publikacje za pośrednictwem systemów informatycznych lub sieci telekomunikacyjnych. Ponadto zakaz publikacji – zgodnie z art. 276a § 3 k.p.k. – obejmuje zakaz publikowania i innego udostępniania tych treści niezależnie od tego, czy zostały wytworzone przez oskarżonego czy przez inną osobę, za pośrednictwem internetowych portali, stanowiących usługę świadczoną drogą elektroniczną. Świadczenie usług drogą elektroniczną jest wykonaniem usługi świadczonej bez jednoczesnej obecności stron (na odległość), poprzez przekaz danych na indywidualne żądanie usługobiorcy, przesyłanej i otrzymywanej za pomocą urządzeń do elektronicznego przetwarzania, włącznie z kompresją cyfrową i przechowywaniem danych, która jest w całości nadawana, odbierana lub transmitowana za pomocą sieci telekomunikacyjnej (art. 2 pkt 4 ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną³⁶). Z faktu, że przepisów tej ustawy – zgodnie z jej art. 3 – nie stosuje się do używania poczty elektronicznej lub innego równorzędnego środka komunikacji elektronicznej między osobami fizycznymi, w celach osobistych niezwiązanych z prowadzoną przez te osoby, chociażby ubocznie, działalnością zarobkową lub wykonywanym przez nie zawodem (pkt 2) oraz świadczenia usług drogą elektroniczną, odbywających się w ramach struktury organizacyjnej usługodawcy, przy czym usługa świadczona drogą elektroniczną służy wyłącznie do kierowania pracą lub procesami gospodarczymi tego podmiotu (pkt 6), nie można – jak czyni się w literaturze – wyciągać wniosku, że zakaz nie dotyczy tych rodzajów środka komunikacji elektronicznej, np. prywatnych informacji przesyłanych przez osoby fizyczne za pomocą komunikatorów takich jak Messenger³⁷. Odesłanie do tej ustawy nie oznacza jej stosowania w całości, a dotyczy ono tylko definicji usługi świadczonej elektronicznie.

KUMULOWANIE ŚRODKA Z PORECZENIEM MAJĄTKOWYM

Zgodnie z art. 276a § 2 k.p.k. zakazy mogą być połączone z określeniem poręczenia majątkowego. Nie oznacza to – jak przyjmuje się w literaturze – że połączenie to nadaje temu środkowi zapobiegawczemu formę złożoną³⁸. Określenie to jest o tyle nietrafne, że poręczenie majątkowe jest orzekane obok tego środka.

Poręczenie ma charakter środka zapobiegawczego, na co wskazuje odesłanie w tym przepisie do stosowania wprost, a nie odpowiednio art. 266–270 k.p.k. Regulacja ta stanowi *superfluum*, gdyż poręczenie majątkowe może być stosowane obok tego środka zapobiegawczego na ogólnych zasadach; nieizolacyjne środki zapobiegawcze bowiem mogą

³⁵ Dz.U. 2018, poz. 545.

³⁶ Dz.U. 2020, poz. 344.

³⁷ K. Dudka, [w:] *Kodeks...*, s. 551.

³⁸ R. Koper, *op. cit.*, s. 774.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

być kumulowane³⁹. Nowum jest to, że stanowiące przedmiot poręczenia wartości majątkowe lub zobowiązania ulegają przypadkowi albo ściągnięciu również w razie niezastosowania się do zakazów. Jest to dodatkowa okoliczność, obok ucieczki lub ukrycia się oskarżonego (art. 268 § 1 k.p.k.), powodująca obligatoryjny przypadek wartości majątkowych lub zobowiązania albo ściągnięcie wartości majątkowych stanowiących przedmiot poręczenia. Z tego też powodu nietrafnie poręczenie to traktuje się jako szczególną odmianę poręczenia majątkowego⁴⁰. Miałyby taki charakter, gdyby przepis ten modyfikował jego istotę, a w tym wypadku chodzi o okoliczności jego zastosowania.

Wystarczające jest chociażby jednorazowe niezastosowanie się do zakazu.

W wypadku orzeczenia kilku zakazów wystarczające jest niezastosowanie się chociażby do jednego z nich. Nie jest możliwe zaaprobowanie poglądu, że nie daje ono podstaw do obligatoryjnego orzeczenia przypadku lub ściągnięcia sumy poręczenia, a może stanowić przesłankę fakultatywnego orzeczenia przypadku z powodu innego sposobu utrudniania postępowania⁴¹. Wprawdzie w art. 276a § 2 *in fine* k.p.k. jest mowa o niezastosowaniu się do zakazów, a więc w liczbie mnogiej, lecz z faktu tego nie można wyciągać wniosku, że chodzi o naruszenie co najmniej dwóch zakazów. Trafnie Sąd Najwyższy wyjaśnił, że „[s]amo tylko użycie w treści normy prawnej liczby mnogiej dla określenia przedmiotu bezpośredniej ochrony, przedmiotu czynności sprawczej lub środka służącego do popełnienia przestępstwa nie oznacza, że ustawodawca używa jej w znaczeniu zwrotu: »co najmniej dwa«”⁴².

TRYB ORZEKANIA

Zastosowanie omawianego środka jest fakultatywne, niezależnie od tego, jakie przestępstwo jest zarzucane oskarżonemu. Zarówno w § 1, jak i w § 2 art. 276a k.p.k. zachowanie organu procesowego jest określone zwrotem „można orzec”, które oznacza możliwość podjęcia takiej decyzji.

OKRES STOSOWANIA ŚRODKA

Środek ten w postępowaniu przygotowawczym ma charakter temporalny. Wprawdzie w art. 276a § 4 i 5 k.p.k. jest mowa o czasie stosowania zakazów, a nie środka zapobiegawczego, lecz ze względu na to, że jego istotą są zakazy i bez orzeczenia chociażby

³⁹ K. Dudka, [w:] *Kodeks...*, s. 550.

⁴⁰ R. Koper, *op. cit.*, s. 774.

⁴¹ K. Dudka, [w:] *Kodeks...*, s. 550.

⁴² Uchwała SN z dnia 21 listopada 2001 r., I KZP 26/01, OSNKW 2002, nr 1–2, poz. 4 z glosami aprobującymi P. Palka, M. Przetak (*Glosa do uchwały SN z dnia 21 listopada 2001 r.*, I KZP 26/01, „Przegląd Sądowy” 2003, nr 11–12, s. 181 i n.) i W. Marcinkowskiego (*Glosa do uchwały SN z dnia 21 listopada 2000 r.*, I KZP 26/01, „Prokurator” 2002, nr 2, s. 104–115), a także częściowo krytycznymi O. Sitarz (*Glosa do uchwały SN z dnia 21 listopada 2000 r.*, I KZP 26/01, „Państwo i Prawo” 2003, z. 10, s. 127–130) i M. Kłubińskiej (*Glosa do uchwały SN z dnia 21 listopada 2000 r.*, I KZP 26/01, „Prokurator i Prawo” 2003, nr 12, s. 107–111) oraz aprobującymi uwagami R.A. Stefańskiego (*Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego, prawa karnego wykonawczego i prawa wykroczeń za 2001 r.*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2002, nr 1, s. 141–143).

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

jednego zakazu jego zastosowanie jest niemożliwe, można zasadnie przyjąć, że sam środek ma taki charakter.

Za tym, że środek ten ma charakter temporalny tylko w postępowaniu przygotowawczym, przemawia uregulowanie jego przedłużenia w art. 276a § 5 k.p.k. co do tego postępowania. W myśl tego przepisu przedłużenie stosowania zakazu na dalszy okres, przekraczający łącznie 6 miesięcy, w postępowaniu przygotowawczym może dokonać, na wniosek prokuratora, sąd rejonowy, w okręgu którego prowadzone jest postępowanie. Z tego wynika *a contrario* wniosek, że taka potrzeba nie zachodzi w postępowaniu sądowym. Ponadto nie jest określony czas stosowania zakazów w postępowaniu sądowym⁴³. W doktrynie niezasadnie przyjmuje się, że oznaczenie okresu dotyczy także postępowania jurysdykcyjnego⁴⁴.

W art. 276a § 4 k.p.k. nie został *expressis verbis* określony okres, na jaki mogą pierwotnie być orzeczone zakazy. O tym, że możliwe jest ich stosowanie na okres do 6 miesięcy, wynika z dopuszczenia § 5 tego przepisu, przedłużenia zakazu na dalszy okres, przekraczający łącznie 6 miesięcy. Oznacza to, że organ stosujący ten środek jest obligowany określić czas stosowania zakazów na okres nie dłuższy niż 6 miesięcy; możliwe jest dalsze stosowanie zakazu, a nie jego przedłużanie⁴⁵, gdyż to może mieć miejsce dopiero po przekroczeniu okresu 6 miesięcy. Przedłużenie może być wielokrotne⁴⁶.

Czas stosowania zakazów określa się przy uwzględnieniu potrzeb w zakresie zabezpieczenia prawidłowego biegu postępowania karnego oraz zapewnienia odpowiedniej ochrony pokrzywdzonemu lub osobom dla niego najbliższym (art. 276a § 3 k.p.k.). Niezrozumiałe jest wskazanie w tym przepisie na ochronę osób najbliższych dla pokrzywdzonego jako okoliczności mającej wpływ na określenie czasu stosowania zakazów, skoro w art. 276a § 1 k.p.k. nie ma wzmianki o potrzebie ochrony osoby najbliższej dla pokrzywdzonego.

PODSUMOWANIE

W art. 276a k.p.k. jest uregulowany nowy środek zapobiegawczy w postaci zakazu zbliżania się na wskazaną odległość, zakazu kontaktów i zakazu publikacji w stosunku do członka personelu medycznego lub osoby przybranej mu do pomocy. Jego celem jest ochrona personelu medycznego lub osoby przybranej mu do pomocy, a nie jest nim zabezpieczenie prawidłowego toku postępowania lub zapobiegnięcie popełnieniu przez oskarżonego nowego, ciężkiego przestępstwa. Prowadzi to do naruszenia spójności systemu środków zapobiegawczych, lecz nie sposób negować potrzeby ochrony praw pokrzywdzonych także za pomocą tego rodzaju środków, a w związku z tym rodzi się postulat *de lege ferenda* dodania do art. 249 § 1 k.p.k. ochrony pokrzywdzonego jako kolejnego celu tych środków. Katalog zakazów wymienionych w art. 276a § 1 k.p.k. jest wyczerpujący (*numerus clausus*). Może być orzeczony jeden zakaz lub kilka, a nawet wszystkie, jednakże jest wymagane zastosowanie co najmniej jednego z tych zakazów, istotą środka jest bowiem za-

⁴³ K. Eichstaedt, *op. cit.*, teza 7 do art. 276a.

⁴⁴ K. Dudka, [w:] *Kodeks...*, s. 55; R. Koper, *op. cit.*, s. 774.

⁴⁵ Tak R. Koper, *op. cit.*, s. 774.

⁴⁶ *Ibidem*, s. 775.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

kaz określonego zachowania. Środek ten w postępowaniu przygotowawczym ma charakter temporalny, a nie ma takiego charakteru w postępowaniu jurysdykcyjnym. Przemawia za tym: po pierwsze, nieuregulowanie w art. 276a § 4 k.p.k. czasu stosowania zakazów; po drugie, określenie w art. 276a § 5 k.p.k. przedłużenia stosowania zakazów tylko w postępowaniu przygotowawczym, a przemilczenie obowiązku uczynienia tego w postępowaniu sądowym.

BIBLIOGRAFIA

LITERATURA

- Barczak-Oplustil A., Iwański M., [w:] *Kodeks karny. Część ogólna*, t. 2, cz. 1: *Komentarz do art. 212–277d*, red. W. Wróbel, A. Zoll, Warszawa 2017.
- Brzozowska-Kruczek M., *Zawody medyczne*, Warszawa 2013.
- Czarny-Drożdziejko E., *Zakaz publikacji jako zabezpieczenie powództwa w sprawach cywilnych skierowanych przeciwko prasie*, „Przegląd Sądowy” 2014, nr 1.
- Dudka K., [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. K. Dudka, Warszawa 2020.
- Dudka K., [w:] K. Dudka, H. Paluszkiewicz, *Postępowanie karne*, Warszawa 2021.
- Eichstaedt K., [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz zaktualizowany*, red. D. Świecki, t. 1, LEX/el. 2021.
- Karkowska D., *Zawody medyczne*, Warszawa 2012.
- Kłubińska M., *Glosa do uchwały SN z dnia 21 listopada 2000 r., I KZP 26/01*, „Prokuratura i Prawo” 2003, nr 12.
- Koper R., [w:] *Kodeks postępowania karnego. Komentarz*, red. A. Sakowicz, Warszawa 2020.
- Kulik M., [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Mozgawa, Warszawa 2019.
- Kulik M., [w:] *Środki karne, przepadek i środki kompensacyjne w znowelizowanym kodeksie karnym*, red. P. Daniluk, Warszawa 2017.
- Lach A., [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. V. Konarska-Wrzošek, Warszawa 2020.
- Lachowski J., [w:] *Kodeks karny. Część szczególna*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, t. 2, Warszawa 2017.
- Marcinkowski W., *Glosa do uchwały SN z dnia 21 listopada 2000 r., I KZP 26/01*, „Prokurator” 2002, nr 2.
- Ornowska A., *Skuteczny środek zapobiegawczy (258a k.p.k.) oraz inne nowe instytucje w k.p.k. (232b i 276a k.p.k.) wprowadzone w tzw. specustawie w związku z epidemią koronawirusa*, LEX/el. 2020.
- Palka P., Przetak M., *Glosa do uchwały SN z dnia 21 listopada 2001 r., I KZP 26/01*, „Przegląd Sądowy” 2003, nr 11–12.
- Peiper L., *Komentarz do kodeksu karnego*, Kraków 1936.
- Pływaczewski E.W., Guzik-Makaruk E.M., [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Filar, Warszawa 2016.
- Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, red. H. Zgólkowa, t. 28, Poznań 2000.
- Praktyczny słownik współczesnej polszczyzny*, red. H. Zgólkowa, t. 49, Poznań 2004.
- Sitarz O., *Glosa do uchwały SN z dnia 21 listopada 2000 r., I KZP 26/01*, „Państwo i Prawo” 2003, z. 10.
- Słownik współczesnego języka polskiego*, red. B. Dunaj, Warszawa 2007.
- Stefański R.A., *Przegląd uchwał Izby Karnej Sądu Najwyższego w zakresie prawa karnego materialnego, prawa karnego wykonawczego i prawa wykroczeń za 2001 r.*, „Wojskowy Przegląd Prawniczy” 2002, nr 1.
- Stefański R.A., [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. M. Filar, Warszawa 2016.
- Stefański R.A., [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. R.A. Stefański, Warszawa 2020.
- Sygit B., Wąsik D., *Prawo ochrony zdrowia*, Warszawa 2016.
- Wolter W., Lipczyńska M., *Elementy logiki. Wykład dla prawników*, Warszawa–Wrocław 1973.
- Zalewski W., [w:] *Kodeks karny. Część ogólna. Komentarz. Art. 1–116*, red. M. Królikowski, R. Zawłocki, Warszawa 2017.
- Ziółkowska A., [w:] *Kodeks karny. Komentarz*, red. V. Konarska-Wrzošek, Warszawa 2020.

Uwaga! Artykuł został opublikowany w dwóch wersjach językowych – podstawą do cytowań jest wersja angielska

NETOGRAFIA

Autopoprawka do rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw, Druk nr 299-A, www.sejm.gov.pl/Sejm9.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=299 [dostęp: 10.10.2021].

AY PRAWNE

Ustawa z dnia 7 listopada 1996 r. o obowiązkowych egzemplarzach bibliotecznych (Dz.U. 2018, poz. 545).

Ustawa z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną (Dz.U. 2020, poz. 344).

Ustawa z dnia 5 listopada 2009 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny, ustawy – Kodeks postępowania karnego, ustawy – Kodeks karny wykonawczy, ustawy – Kodeks karny skarbowy oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2009, nr 206, poz. 1589).

Ustawa z dnia 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2010, nr 125, poz. 842).

Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz.U. 2021, poz. 711 ze zm.).

Ustawa z dnia 22 czerwca 2016 r. o zmianie ustawy – Prawo zamówień publicznych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2016, poz. 1020).

Ustawa z dnia 31 marca 2020 r. o zmianie ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2020, poz. 568 ze zm.).

ORZECZNICTWO

Postanowienie SN z dnia 11 kwietnia 2019 r., III KK 33/18, OSNKW 2019, nr 8, poz. 43.

Uchwała SN z dnia 21 listopada 2001 r., I KZP 26/01, OSNKW 2002, nr 1–2, poz. 4.

Wyrok SA we Wrocławiu z dnia 9 października 2012 r., II AKa 276/12, LEX nr 1451536.

Wyrok SN z dnia 28 kwietnia 1936 r., III K 240/36, OSN 1936, nr 11, poz. 417.

Wyrok SN z dnia 7 listopada 1938 r., III K 3139/37, OSN 1939, nr 6, poz. 154.

Wyrok WSA w Lublinie z dnia 13 grudnia 2011 r., III SA/Lu 653/11, LEX nr 1102241.